

§ III. — De Paroeciae mutatione ac ab ea dimissione.

SUMMAE RERUM. — 172. Quae juxta canones Parochi stabilitas sit. — 173. Quoad Pastoris mutationem ac remotionem quae sacrae decernantur leges, ubi nuperrimum decretum *Maxima cura* recolitur. — 174. Quae in eius praxi prae oculis a Pastore habenda sint.

172. — Quoad Pastoris in paroeciae stabilitatem, canonum mens, ea est ut vinculus quo Parochus suam erga paroeciam devincitur, illud sponsi cum sponsa in pluribus imitetur. Idcirco paroeciam, vita durante, hereditatem suam sanctam esse sibi persuasum Pastor habeat, quo ad eius tutanda iura et assequenda emolumenta, fortiter incitabitur. Non solum, igitur, corpus, sed et animam suam adeo ibi figat ipse, ut migrationis velleitatem nunquam enutriat, et, eo minus, de hoc cum suis vel alienis paroecianis nec verbuscula quidem proferat. Ad filiorum, enim, convellendam fiduciam, quam Patris in eos mussitationes vel discessionis desideria, nil validius haberi potest.

173. — Hisce praehabitis, constans Ecclesiae consuetudo [naturali rerum suffragante condicione] paroeciae mutationem et ab ipsa dimissionem suis in moribus, omni tempore, habuit, de quibus definitivam sententiam ferre Ordinarii tantum est. — Sed in tanti momenti re sacri audiantur canones, quorum praescripta, perspicuitatis gratia, in paroeciae renuntiationem, commutationem, translationem ac remotionem, vel privationem dispescimus¹. Idcirco:

I) Renuntiatio spontanea, in Episcopi manibus, iustis de causis et fieri debet, uti ex. gr. sunt debilitas corporis, defectus scientiae, conscientia criminis, irregularitas, malitia plebis, grave scandalum, censura, aliud beneficium incompatible, ingressus in religionem, capitales inimicitiae, et ita porro.

II) Permutatio et translatio non fiunt nisi iusta de causa, forma debita et de consensu Episcopi, qui, urgente necessitate vel utilitate Ecclesiae, Parochis etiam invitatis has, iure suo, peragere potest. Ad rem:

a) Ubi Parochi sunt inamovibiles non nisi canonicis de causis per punitivam vel administrativam remotionem, servatis a jure servandis, possunt beneficio privari.

b) Ubi, speciali iure, amovibiles Parochi extant, eorum remotio ad arbitrium Episcopi est, nulla praerequisita ac proprie canonica remotionis causa. Attamen practice, haec remotio legitima absque ratione, apud S. Concilii, in casu recursus, aperienda et sustinenda, fieri nequit.

III) Poenalis remotio Parochi per privationem proprie dictam, vel ipso facto ob delicta in iure expressa [post declaratoriam, vel condemnatoriam iudicis sententiam] incurritur. Debet tamen Episcopus amoti clerici necessitatibus subvenire, si ille

¹ Cfr. Deshayes et DD. cit.

aliunde non habeat unde vivere possit; excipe tamen si clericus, ratione delicti destitutus, in contumacia perseveret.

IV) Novissimo vere ex iure, administrativa amotio, quae oeconomica vel disciplinaria vulgo dicitur, locum obtinet, cuius normae [quoad Parochum] huc redeunt:

Can. 1. — Causae ob quas Parochus, administrativo modo, amoveri potest hae sunt:

1° Insania, a qua, ex peritorum sententia, perfecte et sine relabendi periculo sanus fieri non posse videatur; aut ob quam Parochi existimatio et auctoritas, etiamsi convaluerit, adeo penes populum fecerit iacturam, ut noxium iudicetur eundem in officio retinere.

2° Imperitia et ignorantia quae paroeciae rectorem imparem reddat suis sacris officiis.

3° Surditas, caecitas et alia quaelibet animae et corporis infirmitas, quae necessariis curae animarum officiis imparem in perpetuum, vel etiam per diuturnum tempus sacerdotem reddant, nisi huic incommodo per coadiutorem vel vicarium occurrere congrue possit.

4° Odium plebis, quamvis iniustum et non universale, dummodo tale sit quod utile Parochi ministerium impediatur, et prudenter praevideatur brevi non esse cessaturum.

5° Bonae aestimationis amissio penes probos et graves viros, sive haec procedat ex inhonesta aut suspecta vivendi ratione Parochi, vel ex alia eius noxia, vel etiam ex antiquo eiusdem crimine, quod nuper detectum ob praescriptionem poena plecti amplius non possit; sive procedat ex facto et culpa familiarum et consanguineorum quibuscum Parochus vivit, nisi per eorum discessum, bonae Parochi famae sit satis provisum.

6° Crimen quod, quamvis actu occultum, mox publicum, cum magna populi offensione, fieri posse, prudenti Ordinarii iudicio, praevideatur.

7° Noxia rerum temporalium administratio cum gravi ecclesiae aut beneficii damno, quoties huic malo remedium afferri nequeat auferendo administrationem Parochi aut alio modo, et aliunde Parochus spirituale ministerium utiliter exercent.

8° Neglectio officiorum parochialium post unam et alteram monitionem perseverans et in re gravis momenti, ut in sacramentorum administratione, in necessaria infirmorum adsistentia, in catechismi et evangelii explicatione, in residentiae observantia. Haec monitio, ut peremptoria sit et proximae amotionis praenuntia, fieri ab Ordinario debet, non patero dumtaxat more, verbotenus et clam omnibus, sed ita ut de eadem in actis Curiae legitime constet.

9° Inobedientia praeceptis Ordinarii post unam et alteram monitionem et in re gravis momenti, ceu cavendi a familiaritate cum aliqua persona vel familia, curandi debitam custodiam et munditiam domus Dei, modum adhibendi in taxarum parochialium exactione et similibus.

Can. 2. — Modus deveniendi ad amotionem administrativam hic est: ut ante omnia Parochus invitetur ad renunciandum: si renuat, gradus fiat ad amotionis decretum: si recursus contra amotionis decretum interponat, procedatur ad revisionem actorum, et ad praecedentis decreti confirmationem.

¹ S. C. Consist. *Maxima cura*, 20 aug. 1909.

Can. 9. — 1. Formalis haec invitatio semper praemittenda est antequam ad amotionis decretum deveniatur, nisi agatur de insania, vel quoties invitandi modus non suppetat, ut si Parochus lateat.

2. Decernenda autem est de *examinatorum* consensu.

Can. 10. — 1. Invitatio scripto *facienda* generatim est. Potest tamen aliquando, si tutius et expeditius videatur, *verbis* fieri ab ipso Ordinario, vel ab eius legato, adsistente aliquo sacerdote qui *actuarii* munere fungatur, ac de ipsa invitatione documentum redigat in actis Curiae *servandum*.

2. Una cum invitatione ad *renunciandum*, debent vel scripto, vel verbis, ut supra, Parocho patefieri *causae* seu ratio ob quam invitatio fit, argumenta quibus ratio ipsa innitur, servatis tamen *debitis* cautelis de quibus in *can. 11*, *examinatorum* suffragium postulatum et impetratum.

3. Denique sive scripto, sive voce invitatio fiat, admonendus Parochus est, nisi intra decem dies ab accepta invitatione aut renunciationem exhibuerit, aut efficacibus argumentis causas ad amotionem *invocatas* falsas esse demonstraverit, ad amotionis decretum esse deveniendum.

Can. 12. — Fas autem Parocho est, invitatione cum assignato temporis limite accepta, *dilationem* ad *deliberandum*, vel ad *defensionem* parandam postulare. Quam Ordinarius potest, iusta *de* causa, cum *examinatorum* consensu, et modo id non cedat in detrimentum animarum, ad alios decem vel viginti dies concedere.

Can. 13. — 1. Si Parochus invitationi sibi factae assentiri et Paroecia se abdicare statuat, *renunciationem* edere potest etiam sub *conditione*, dummodo haec ab Ordinario legitime acceptari possit et acceptetur.

2. Fas autem Parocho *renunciandi* est, loco *causae* ab Ordinario *invocatae*, aliam ad *renunciandum* *allegare* sibi minus molestam vel gravem, dummodo vera et honesta sit, e. g. ut obsequatur Ordinarii desiderii.

Can. 14. — 1. Si Parochus, intra utile tempus, nec *renunciationem* emittat, nec *dilationem* postulet, nec causas ad *amotionem* *invocatas* oppugnet, Ordinarius, postquam constiterit invitationem ad *renunciandum* rite factam Parocho innotuisse, neque ipsum quominus respondeat legitime impeditum fuisse, procedat ad *amotionis* decretum, servatis regulis quae in sequentibus *canonibus* statuuntur.

2. Si vero non constet de superius indicatis duobus adiunctis, Ordinarius opportune provideat, aut iterans Parocho *invitationem* ad *renunciandum*, aut eidem prorogans tempus utile ad respondendum.

Can. 15. — 1. Si Parochus oppugnare velit causas ad *amotionem* decernendam *invocatas*, debet intra utile tempus scripto deducere iura sua, *allegationibus* ad hoc unum directis, ut causam ob quam *renunciatio* petitur, impugnet et evertat.

2. Potest etiam ad aliquod factum vel assertum quod sua intersit comprobandum, duos vel tres testes proponere, et ut examinentur postulare.

3. Ordinarii tamen est, cum *examinatorum* consensu, eos vel aliquot ipsorum, si idonei sint et eorum examen necessarium videatur, admittere et excutare; vel etiam, si causa *amotionis* liqueat et testium examen inutile et ad moras neccendas petitum appareat, excludere.

4. Quod si, *allegationibus* exhibitis, dubium exoriatur quod diluere oporteat ut tuto procedi liceat, Ordinarius cum *examinatorum* consilio, etiam Parocho non postulante, testes qui necessarii videantur inducere, et Parochum ipsum si opus sit, interrogare.

Can. 16. — 1. In examine testium sive ex officio, sive rogante Parocho inductorum, ea dumtaxat serventur quae necessaria sint ad veritatem in tuto ponendam, quolibet iudiciali apparatu et *reprobationibus* testium exclusis.

2. Eadem regula in *interrogatione* Parochi, si locum habeat, servetur.

Can. 17. — 1. Si Parochus intersit et documenta ac nomina testium ipsi patefiant, ipsiusmet erit, si possit ac velit, contra ea quae afferentur excipere.

2. Quando vero Parochus iuxta *can. 9* invitari nequeat ad iura sua deducenda, aut quando, iuxta *can. 11*, testium nomina et aliqua documenta ei manifestari nequeant, ipse Ordinarius curas et industrias omnes adhibeat [seu *diligentias*, ut vulgo dicitur, peragat], ut de documentorum valore, et de testium fide iustum iudicium fieri possit.

Can. 18. — 1. Ad *renunciationem* et *amotionem* impediendam, nefas Parocho est turbas *ciere*, publicas subscriptiones in sui favorem promovere, populum sermonibus aut scriptis excitare, aliaque agere quae legitimum iurisdictionis ecclesiasticae exercitium impedire possunt: secus, iuxta prudens Ordinarii iudicium, pro gravitate culpae puniatur.

2. Insuper, Parochus, nisi legitime impeditus sit, debet ipse per se, excluso aliorum interventu, adstare. Si autem impeditus sit, potest probum aliquem sacerdotem sibi benevisum et ab Ordinario acceptatum, procuratorem suum constituere.

Can. 19. — 1. Omnibus expletis quae ad iustam Parochi tuitionem pertinent, de *amotionis* decreto ab Ordinario cum *examinatoribus* discutiendum est, et per secreta suffragia, iuxta praescripta in *can. 6*, res est definienda.

2. Suffragium autem pro *amotione* nemo dare debet, nisi sibi certo constet causam Parocho denuntiata[m] vere adesse eamque legitimam.

Can. 20. — Decretum indicendum est sacerdoti; sed promulgari non debet, nisi elapso tempore utili ad interponendum recursum.

Can. 21. — Si conclusio non sit pro *amotione*, certior ea de re faciendus est Parochus.

Can. 22. — 1. Contra decretum *amotionis* datur dumtaxat recursus ad eundem Ordinarium pro revisione actorum coram novo Consilio, quod Ordinario et duobus Parochis consultoribus constat, iuxta § 2, *can. 3*.

2. Recursus interponendus est intra decem dies ab indicto decreto; nec remedium datur contra lapsum fatalium, nisi Parochus probet se vi maiori impeditum a recursu fuisse; de qua re videre debet Ordinarius cum *examinatoribus*, quorum consensus requiritur.

Can. 23. — Interposito recursu, dantur Parocho adhuc decem dies ad novas *allegationes* producendas, iisdem servatis regulis quae superius in discussione coram *examinatoribus* statutae sunt, salva dispositione § 4, *can. seq.*

Can. 24. — Parochus tamen ius non habet exigendi ut novi testes inducantur et examinentur; nec ut sibi *dilationes* ultiores ad deducenda sua iura concedantur.

Can. 25. — Adversus huius consilii resolutionem non datur locus ulteriori *expositioni*.

Can. 26. — Sacerdoti ex facta sibi invitatione *renunciandi*, aut administrativo modo a paroecia amoto, Ordinarius pro viribus consulat, aut per translationem ad aliam paroeciam, aut per assignationem alicuius ecclesiastici officii, aut per pensionem aliquam, prout casus ferat et adiuncta permittant.

Can. 27. — 1. Paroeciam Ordinarius ne assignet, nisi dignus idoneusque ad eam regendam sit sacerdos; proponere autem eidem potest paroeciam parvis, inferioris aut etiam superioris ordinis, prout aequitas et prudentia videantur exigere.

2. Si agatur de pensione, hanc Ordinarius ne assignet, nisi servatis de iure servandis.

3. In pari conditione, renuncianti magis favendum in provisione est quam amoto.

Can. 28. — 1. Negotium de provisione sacerdotis potest Ordinarius reservare post expletam causam amotionis, et generatim quam citius expediendum.

2. Sed potest etiam in ipsa invitatione ad renuntiandum vel separatis litteris, pendente amotionis negotio, vel in ipso amotionis decreto provisionem hanc proponere et indicare, si expediens iudicaverit.

3. In quolibet casu, quaestio de provisione futura sacerdotis non debet commisceri cum quaestione praesenti de amotione paroeciae; neque illa hanc impedire aut remorari, si bonum animarum exigit ut expediatur.

Can. 29. — 1. Sacerdos qui renunciavit, aut a beneficio vel officio amotus fuit, debet quamprimum liberam relinquere paroecialem domum, et omnia quae ad paroeciam pertinent eius oeconomio regulariter tradere. Et si moras illegitime nectat, potest ecclesiasticis sanctionibus ad id cogi.

2. Quod si agatur de infirmo, Ordinarius eidem permittat usum etiam *exclusivum*, ubi sit opus, paroecialium aedium, usque dum possit, pro prudenti eiusdem Ordinarii iudicio, commode alio transferri. Interim vero novus paroeciae rector aliquam aliam temporariam habitationem in paroecia sibi comparari curet.

Can. 30. — Superius constitutis regulis, admissim applicandis iis omnibus qui paroeciam, quovis titulo, ut proprii eius rectores obtinent, sive nuncupentur Vicarii perpetui, sive *desservants*, sive alio quolibet nomine, locus non est, quoties paroecia committatur curae alicuius sacerdotis qua oeconomii temporalis, vel Vicarii ad tempus, sive ob infirmitatem Parochi, sive ob vacationem beneficii, aut ob aliam similem causam.

Can. 31. — 1. Si Parochus in ius rapiatur ut reus criminis, pendente criminali iudicio sive coram ecclesiastica, sive coram civili potestate, locus non datur administrativae illius amotioni, sed expectandus est exitus iudicii.

2. Interim tamen si agatur de crimine quod infamiam facti inducat, Ordinarius Parochum prohibere potest quominus curam animarum exercent ac temporalem administrationem beneficii gerat: ea vero munia cum congrua fructuum assignatione Vicario aliove a se eligendo committat.

3. Iudicio autem criminali finito, locus erit restitutioni Parochi, vel eius administrativae amotioni, vel canonicae destitutioni, prout iustitia exigit et adiuncta ferant¹.

174. — Instructionis, potiusquam necessitatis causa, *Maxima cura* decretum Pastori bono recolimus, qui tamen ex eo trina monumenta percipere potest, nimirum:

a) Non mentem tantum, sed et litteram huius decreti attente perpendendo, ad gravissima sui muneris officia servanda

¹ Decret *Maxima cura* cit. — Cfr. Gennari, *Sulla rimozione amministrativa*, Roma 1911: documenti II c ad vol. calc.

adeo incitetur Pastor ut, in quantum fieri potest, ab ipso nulla neminique, non dicam occasio, sed nec praetextus remotionis exhibeatur; quod si assequetur, et praecipuus huius decreti finis [quod in animarum bonum tutandum conmittitur] fere negative obtinebitur.

b) Nullomodo nullaque ratione, ad futura praecavenda pericula, adeo de beneficii copia thesaurizent Pastores ut, de mammona iniquitatis fructus facientes, tum divinum cultum, tum necessaria ad sustentationem vitae, tum quae in pauperibus impendenda sunt, flocci faciant. Ecclesiae, enim, caritas filiis suis numquam deficit, et si quis, in vinea Domini malitiose laborando, haec omnia negligeret, saltem indirecte, complurimas ac legitimas remotionis causas praebet.

c) Tandem sacerdotalis ac pastoralis vocationis suae gravissimum debitum ac momentum coram Deo considerans, statim ac ex Ordinarii optatis et rerum adjunctis, pastoralis officio se imparem esse deprehendat, sponte ac ultra ponderosam animarum regiminis sarcinam eius in dextra festanter dimittat, ne, eo tantum tolerante, in animarum suique detrimentum, imprudentissime retineant. *Salus, enim, populi suprema lex, et parochi ministerium non in commodum eius cui committitur, sed in eorum salutem pro quibus confertur in Ecclesia institutum*¹. Nullus, igitur, mussitationi, discussioni, contumaciaeque locus sit, sed potius adeo Pastor se gerat ut iudiciales omnes, quamvis administrativas quaestiones devitando, Ordinarii sententiae executionem et in plebe adiuvet: plebiscita, enim, non solum haud iuvant, sed, immo, de ipsa causa male audiunt. — Quae omnia, quamvis prima fronte rigida nimis haberi possint, attamen si quis recte consideraverit, quantam tum Ecclesiae ac animabus sibi concreditus, tum sibi haec agendi ratio majorem afferat utilitatem, facile comperiet. Obedientia, enim, suadente ac iubente, omnia bene cedunt; ipsa vero obsistente ac contradicente cuncta ad nihilum rediguntur. Quae omnia si attente perpenderit Pastor, quam prompte ponderosam spiritualis regiminis sarcinam dimittet ut ad sanctae contemplationis arcem, liber et expeditus festanter accedat! Pastor, igitur, bone laetare; tempus sationis transiit, illudque potationis advenit. Quod, in tribulatione, christianae observantiae bonum seminasti semen, spirituali in patientia ac perinsigni prudentia iam mete. A pastoralis regiminis captivitate liberatus, serve Domino in humilitate ac laetitia eiusque supernis ac periuicundis fruere gaudiis. *Gloria..., honoris reverentia, potestas culminis, frequentia obsequentium..., dies est quae interficit*².

¹ Decret. *Maxima cura* cit. in proem.

² S. Greg. Magn., *I Reg. Lib. II. Cap. III.*